

als naam van een watertje dat door het plaatsje *Dies(s)en* loopt en ten O. hiervan in de Reuzel valt ²⁸). De plaats *Dies(s)en* en het erbij behorende watertje *Dies(s)e* worden reeds vermeld in het zgn. testament van Willibrord: *villam que vocatur Diosna, in pago Texandrio super fluvio Digena* (Okb. Utr. 38: a. 726). Ook overigens komt de plaats voor, in lichtelijk afwijkende vormen: *in pago Texandriae loco Diesne* (Okb. Utr. 21: a. 712); *in loco Deosne* (Okb. Utr. 22: a. 713). Het waarschijnlijkste — immers het meest voorkomende geval — is, dat de plaats naar het water is genoemd, waarbij dan een lichte differentiatie plaats vond; in *Dies(s)e*, *Dies(s)en* bleef de *s* vóór onmiddellijk volgende *n* scherp (*Diosna*; vgl. vóór *l IJsel*), terwijl in *Dieze* door de ontwikkeling van een svarabhaktische vocaal de *s* tot *z* verzacht werd ²⁹). De grote moeilijkheid is gelegen in de vorm *Digena*, indien tenminste de optekening juist is. Gysseling ³⁰) heeft getracht een oplossing te vinden; hij neemt aan, dat het veelbesproken *Deusone* de Keltische naam is geweest van de beek, waaraan *Diesen* ligt; hij veronderstelt een keltisch **Dew-is-ōne* 'heilige beek', waarnaast **Dewona* > **Diona* > **Dijena* = *Digena*. Dit alles blijft hoogst onzeker.

Samenvatting

De oogst is gering: alleen voor *Worm-Jeker*, *Itter*, *Neer*, *Geleen*, *Niers*, en zeer misschien voor *Suster* (en *Dieze*) mochten wij met meer of minder waarschijnlijkheid Keltische oorsprong aannemen. Daar de wateren niet lang genoeg zijn om tot een verschil tussen boven- en benedenloop te concluderen, is er toch genoeg evidentie om voor het Limburgse Maasgebied tot een oorspronkelijk Keltische bevolking te mogen besluiten. Wat vorming betreft, voegen zij zich goed in de groep van oude namen: overwegend is de vorming met suffix, vooral met *r* (*Jeker*, *Itter*, *Neer*; *Suster*?); vermoedelijk ook met *s* (*Niers*) en *m* (*Worm*); terwijl *Geleen* een gesubstantiveerd adjectief is. Bij de onzekerheid van de etymologieën laat zich weinig over de semantische zijde zeggen; alleen dit, dat — voorzover te beoordelen — de namen ook in dit opzicht passen in het kader: eigenschappen van het water (*Geleen*; *Itter*; *Worm*? *Jeker*? *Neer*?).

²⁸) Zie Smulders (Brabants Jaarboek 1950 blz. 128 v.v.; NGN. 14, 170), die dat bewijst uit allerlei oude gegevens.

²⁹) Zie voor deze neiging tot differentiatie de Inleiding.

³⁰) Handel. Mij van Gesch. en Oudheidk. te Gent: N.R. III (1948) 88 v.v. (waarbij de Schr. zo vriendelijk was, zijn opvatting nader toe te lichten in een brief aan mij); Med. 28, 71. Hoewel geenszins overtuigd, verkies ik zijn verklaring boven die van Gutenbrunner (Die germ. Götternamen der antiken Inschriften) (1936) blz. 169: *Digena* bij *dijk*, en wegens de *g* Keltische naam (vgl. ook Krahe Beitr. 3, 228 v.v. over *Digantia*).